מערבין לכהן מהור בתרומה מהורה בקבר

היכי אזיל בשידה תיבה ומגדל והא כיון

ראחתא איטמיא לה בשלא הוכשרה או

שנילושה במי פירות והיכי מייתי לה בפשומי

כלי עץ דלא מקבלי מומאה והא קא מאהיל

דמייתי לה אחוריה י אי הכי מ"ם דרבנן

קסברי אסור לקנות בית באיסורי הנאה

מכלל דר' יהודה סבר מותר קסבר מצות

לאו ליהנות ניתנו אלא י הא דאמר רבא

מצות לאו ליהנות ניתנו לימא כתנאי אמרה

לשמעתיה אמר לך רבא אי סבירא להו דאין מערבין אלא לדבר מצוה דכולי עלמא

מצות לאו ליהנות ניתנו והכא בהא קמיפלגי

מ"ם אין מערבין אלא לדבר מצוה ומ"ם

מערבין אפילו לדבר הרשות אלא הא

י דאמר רב יוסף אין מערבין אלא לדבר י

מצוה לימא כתנאי אמרה לשמעתיה אמר

לך רב יוסף דכולי עלמא אין מערבין אלא

לדבר מצוה ודכולי עלמא מצות לאו ליהנות

ניתנו ובהא קמיפלגי מ"ם י' כיון דקנה ליה

עירוב לא ניחא ליה דמינמרא ומ"ם א ניחא

ליה דמינמרא דאי איצמריך אכיל ליה: מתני' י מערבין בדמאי ובמעשר ראשון

שנמלה תרומתו ובמעשר שני והקדש שנפדו

והכהנים יי בחלה אבל לא במבל ולא במעשר

ראשון שלא נמלה תרומתו ולא במעשר

שני והקדש שלא נפרו: גמ' יי רמאי הא

לא חזי ליה מיגו דאי בעי מפקר להו

לנכסיה והוי עני וחזו ליה השתא נמי חזי

ליה י דתנן מאכילין את העניים דמאי

לא.

בד א מיי׳ פ״ו מהל' עירו הלכה יז טוש״ע א סימן תט סעיף א: גה ב מיי' פ"א מהלכות עירובין הלכה טו:

רב ניסים גאון

האוכל אשר יאכל אשר יבא הטל והיין והשמן והדם והדבש והחלב מנין ת״ל וכל משקה. יכול מי תותים ומי רמונים ושאר כל מיני פירות מים, מה מים מיוחדים שאין להם שם לווי אף אני מרבה להם שם לחל אף אני מובה הטל והיין והשמן והדבש והחלב שאין להם שם לווי, ומוציא מי תומים ומי רמונים שאמר הכתוב אחר כז וכי שאמו הכונוב אווו כן וכי יותן מים על זרע, ואמרו בפירושו הרי זה בא ללמד על השרץ שלא יטמא את מים, מנין לעשות שאר משקיז כמים. ת"ל מים. מים משקין כמים, הוי ל מים, כחם אמורין למעלה ומים אמורין למטה, מה מים אמורין למעלה עשה בהן שאר משקין כמים אף מים האמורין למטה נעשה בהן שאר משקין כמים. וזו ראיה על כל המשקין שנידונין בהכשר מים. ומאי היא ז׳ המשקין כמו שפירשום בכאן כך פירשום עוד י במשנת מכשירין בפרק ו', ז' משקין הן הטל והיין והשמן והדם וחלב ודבש דבורים, . ואמרו תולדות למים היוצא מן העין ומן תוספתא שבת גרסי מנין לדם שהוא משקה שנאמר ודם חללים ישתה. ומניז לייז שהוא משקה שנאמר ויניקהו , שהוא משקה שנאמר משתה שמנים משתה שמרים. מנין לחלב שהוא משקה שנאמ ותפתח את נאד ותשקהו, מנין לטל שהוא הגזה מלא הספל מים. מנין . לדם נידה שהוא משקה יום ניוו שווא נושקוו שנאמר מקור דמיה, ואומר ביום ההוא יהיה מקור נפתח. שהוא , אמר ותשקמו . שליש. ויי מנין לדמעת עין שהוא משקה שנאמר ותשקמו בדמעות שליש. ואומר ועפעפינו יזלו מים. כל אלו שכתובין הם שקרויים משקה. אבל מי פירות יצאו מכלל אלו המשקין ואינם ואינם ואינם ואתה ייריי לטומאה. בתוספתא מכשירין מי פירות מטמאין ולא מכשירין. ובתוספתא עקצים עיסה שנילושה במי פירות טהורה שאין לך שמחובר לאוכלין לו) אלא משקין. ובמסכתא דחלה שנילושה במי פירות חייבת ונאכלת מסואבות. ובמס׳ תרומות נמי שנינו וחכמים אומרים תעלה ותאכל ניקודים או . קליות או תלוש במי פירות. בפרק הלוקח בהמה. ובב״ב לא יחפור ה. יופוז איתד. מדאקשינן ותיפוק ליה דהוד ליה דבר שהוא מקבי טומאה ואינו חוצץ. ופרקינן בשנילושה במי פירות. היכי מיתי לה בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה. עיקר

קתני בברייתא דמייתי בנזיר בפרק כהן גדול (דף נה.) ר' יוסי ברבי יהודה אומר תיבה שהיתה מלאה כלים זרקה באהל המת טמאה ואם היתה מונחת טהורה וא"ת למ"ד אהל זרוק לא שמיה אהל מה היו מועילים דלתות שתחת התינוקות מפני קבר התהום כדאמר בפרק הישן (סוכה ד' כא.) הא אהל זרוק

הוא ואומר ר"ת שיסבור שלא היו מביאין דלתות אלא שוורים שכריסם רחבה כדח"ר יהודה התם והשוורים רחמנא קרינהו אהל דכתיב ובעלמות וגידים תקוככני (איוב י) י ורשב"א מפרש דלתות על גב שוורים לכ"ע הוי אהל דתנן באהלות (פ"ו מ"א) אדם יכלים נעשים אהל לטמא אבל לא לטהר פירוש מביאין טומאה ואין מפסיקין בין טומחה שתחתיהם לכלים שעליהם ולא מיירי באדם וכלים שעושים עלמו אהלים אלא כדמפרש התם כגון נדבך של אבנים או דלתות על האדם או על הכלים אפילו כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה ומשמע דסבר דאהל זרוה לא שמיה אהל דאי שמיה אהל כשנתן הנדבך על גבי הכלים אמאי לא יהיה חשוב אהל להפסיק והא כלי עלמו נעשה אהל להפסיק כשאינו מקבל טומאה כגון שידה תיבה ומגדל למ"ד שמיה אהל וקתני סיפא נתון על גבי אבנים שאינם כלים או על דבר שיש בו רוח חיים דומיא דשוורים בפרק הישן (סוכה ד' כא.) טומאה תחתיו כלים שעליו טהורין כו׳ משמע דבענין זה הוי אהל לכ"ע: היבי אזיד בשידה תיבה ומגדל. פירש נהי דלר׳ יהודה איכא תקנה אפילו בבית הקברות על ידי שידה תיבה ומגדל ובהבר יחידי נמי שגזרו מי שתופס ד' . אמות סביביו משום הרחקה כ"ש דמלי אזיל בשידה חיבה ומגדל ולקמן פריך מאי טעמייהו דרבגן בקבר יחידי נהי דבבית הקברות

ואת גדול לא הוי חלילה הכא ° דלא הויא אלא הרחקה אמאי פליגי הא מצי אזיל בשידה תיבה ומגדל דאין לך הרחקה גדולה מזו: בשלא הוכשרה. ולספרים דגרסי או שנילושה במי פירות

ה"פ בשלה הוכשרה כגון שעירב בפירות או בפת שנילושה במי פירות: בבישושי בדי עץ. משמע דלה מקבלי טומאה אפילו מדרבנן וכן תנן במס' כלים (פ"ב מ"א) ומייתי לה בפ"ק דשבת (ד' טו.) כלי עץ וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאין וע"כ פשוטין טהורים אפי" מדרבגן דכלי זכוכית אפילו יש להן בית קבול אין להן טומאה אלא מדרבגן כדאמר בשבת וכן משמע בכמה דוכתי דטהורין פשוטי כלי עץ אפי׳ מדרבנן וקשה דבהמוכר בית (ב"ב דף סו.) אומר שאני פשוטי כלי עץ דמדרבנן גבי דף של נחתומין והתם לא איירי בהנך דחזו למדרסות דהנהו מקבלי טומאה דאורייתא דכל המטמא מדרס

מטמא טומאת מת כדילפינן בב"ק פ"ב (דף כה.) ק"ו מפכים קטנים י ורשב"א פירש התם דאין לחוש כיון דמסקנא לא קיימא הכי דמוקי לה בדף של מתכת ור"י מפרש דכלי עץ שהם רחבים כעין דף וראוי להניח עליהם חפלים גזרו רבנן עלייהו טומאה משום דדמו למקבלי כלי עץ אבל פשוטי כלי עץ שאינם רחבים טהורין אפילו מדרבנן וי"מ דדף של נחתומים וכיוצא בזה שהם שימושי אדם ומשמשין שימושי אדם גזרו רבנן בהן טומאה כדמוכח בחורת כהנים בפרשת ביום השמיני דממעט סולם וקולב מכלי עץ ולא כל כלי עץ ומרבה שולחן וטבלא ודולבקי מכל וקאמר ומה ראית מ"ל שק מה שק מיוחד שהם תשמישי אדם ומשמשי תשמישי כו' וע"כ כשאין ראויין למדרם איירי מדלא נקט כסא ומטה ועוד דמוכל המשכב ה"ל לרבויינהו וכשאין להן בית קבול נמי איירי מדלא קאמר מה שק מיטלטל מלא וריקן אלמא מקבלי טומאה מדרבנן ואף על גב דדרים מקרא אסמכתא בעלמא הוא ועיקר דרשה דרשינן למה שק מטלטלין מלא וריקן וכמה מדרשות יש בת"כ דהוי רק אסמכתא וחדע דבפרק שתי הלחם מנחות דף 1:) אמר רבי יוחנן לדברי האומר מסגרת למטה היתה פי' ברגלים ולא בשולחן טבלא המתהפכת טמאה כדדרשינן מעל השולחן הטהור מכלל דאיכא שהוא טמא ולדברי האומר למעלה היתה טבלא המתהפכת מיבעי לך דשל מקדש מקבל טומאה לפי שיש לו בית קיבול וצריך קרא דהטהור מכלל שהוא טמא שהיו מגביהין אותו לעולי רגלים שלא תאמר עשוי לנחת הוא והשתא אמאי תיבעי תיפשוט מדרשה דח"כ אלא ש"מ אסמכתא בעלמא היא כדפרישית והא דמשמע החם דטבלא המתהפכת עדיפא לקבל טומאה דאורייתא משאר פשוטי כלי עץ היינו כדפ״ה משום דראוי להשתמש מב׳ זדדין:

דמאי הא לא חזי ליה. נראה דלסומכוס דווקא פריך דלרבנן אף על גב דלא חזי ליה הא חזי לעניים ואם תאמר ולסומכוס הא חזי ליה דמצי לאפרושי מיניה וביה אפילו לרבנן דרבי דספק חשיכה מעשרין הדמאי ויש לומר דמשמע ליה מתניתין אפילו ליכא אלא שתי סעודות מצומצמות דמסתמא מתניתין איירי בכל ענין ולעיל (דף ל:) נמי דפריך מאי פסקא משום דמשמע ליה דמתניתין איירי אפילו ביתר משתי סעודות ומיהו בפרק מפנין (שבת דף קרו:) פריך נמי הכי גבי טלטול ומשני כי הכא מיגו דמפקר כו' והתם הוה מצי למימר דחזי לעניים אלא משום דהתם מיבעי ליה לשנויי כי הכא ובפרק כל שעה (פסחים דף לה:) ובפרק שלשה שאכלו (ברכות דף מו.):

י פר איני פארט. בארי בי כלי עץ כלי עור כלי עצם כלי זכוכית פשוטיהם טהורין ומקבליהן טמאים. בתוספתא שחיטת חולין גולמי כלי עץ טמאים ופשוטיהן (טמאין) [טהורים]. ואיתה בסוף גמר' דהכל שוחטין, עיקר דברי רבא [מצוות] לאו ליהנות ניתנו במסכת -ראש השנה בפרק ראוהו ב"ד ובמסכ' חולין בפרק כיסוי הדם בסופו. ועיקר דברי רב יוסף אין מערבין אלא לדבר מצוה,

בתחילת פרק כיצד משתתפין. א) לפנינו שם סופ"א: שמחבר את האוכליו.

מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר. וכ"ש בחולין דאי נמי מיטמו חזו ליה אלא אפי׳ בתרומה דאי מטמאה לא חזיא ליה אפשר למיעבד חקנתא כדמפרש ואזיל. ודוקא נקט טהור בטהורה אבל בטמאה לא דלא חזיא ליה לא לכהן טמא ולא לכהן טהור וכהן טמא

בטהורה נמי לא דלא חזיא ליה: היכי אויל בשידה מיבה ומגדל והא כיון דאחתא מיטמיא ליה. כלומר נהי דלר׳ יהודה אפילו בבית הקברות איכא תקנתא למיזל בשידה תיבה ומגדל וכ"ש קבר יחידי שיכול לעמוד אללו אלא מיהא תרומה מכי אנחה התם מטמא באהילו של קבר: במי פירות. שאין מכשירין: והיכי מייתי לה. לאוכלה דהא רבי יהודה ראוי לאוכלו בעי מדנקט טהור בטהורה ולא אכשר טמא בטהורה משום דחזיא לאחריני ועוד מדתני במתניתיום לחוץ ולאכול: בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה. אבל במידי דמקבל טומאה לא דה"ל כלי טמא מת שהוא אב הטומאה דמיטמא מחמת אהל ומטמא ליה לאדם וטמא אסור בתרומה טהורה וקאי עליה במיתה ואע"ג דלית בה פותח טפח דמייתי ליה אחוריהיי כדמפרש לקמן. קי"ל (שבת דף יו.) בי״ח דבר שכל המטלטלין מביאין את הטומחה על עלמן כשהחהילו על מת בכל שהן ומטמא ליה אדם האוחזו ותו לא חזיא ליה תרומה: והא קא מאהיל. קס"ד כשיש בכלי פותח טפח או בהקיפו טפח וגזרו על האדם הנושאו בעובי המרדע ביליאות השבת (שם): דמייתי ליה אחוריה". דכלי שחין בחודו טפח לאו אהל הוא: אי הכי מ"ט דרבנן. בהבר יחידי נהי דאיפלגו במתניתין בבית החברות ולא סבירא להו דתיהוי חלילה באהל זרוק אבל הכא יכול לעמוד על שפתו ויביאנו אללו: אסור לקנות בית באיסורי הנאה.

בקבר והא הנאה היא דמישתרי ביה למיפק חוץ לתחום וכל תשמישי המת אסורין בהנאה דנפקא לן בסנהדרין (ד' מו:) מותמת שם מרים א וגמר שם שם מעגלה ערופה א ואפילו בישראל נמי אסרי רבנן והא דתני כהן להודיעך כחו דרבי יהודה: מנום נאו ניהנום נסנו. ואין מערבין אלא לדבר מנוה ללכת לבית האבל או לבית המשתה כדלקמן: הא דרבא במסכת ר"ה (דף כת.) תוקעין בשופר של עולה: רבנן סברי מערבין אפילו לדבר הרשות. והלכך הנאה היא: הא דרב יוסף בכילד משתתפין (לקמן פב): כיון דקנה ליה עירוב. בין השמשות תו לא איכפת ליה בנטירותא ועד קניית עירוב אי נמי ניחא ליה לאו הנאה היא דמשום מלוה הוא: בותנד' בדמאי. בככר שלקחה מעם הארץ ולא הפריש ממנה דמאי: ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו. ואע"ג דמלי פריק להו השתא מיהא לא מפרק: גבו' אכסניא

שרי לידנות מאיסורי הנאה. שרי לידנות מאיסורי הנאה. ופרקינן דכולי עלמ׳ אסרי ליה (פת) [בית] באיסורי הנאה. והכא בדרבא מצות לא ליהנות ניתנו פליגי. דברי רבא מפורשין

בשחיטת חולין פרק כיסוי הדם בסופר, וכולי עלמ׳ כרב יוסף סבירא להו דאמר אין מערבין אלא לדבר מצוה, דדייקינן ממתני׳ כל מי שילך לבית האבל ולבית המשתה, רבי יהוד׳ סבר הקונה שביתה בעירוב במקום איסורי הנאה שרי, דלא נמצא נהנה מן האיסור דעירוב זה מצוה היא, אית ליה הא דרבא דאמר מצות לאו ליהנות ניתנו. גרסינן בראש השנה פרק ראוהו בית דין וכל ישראל, בעיניין התוקע בשופר של עולה ובשופר של שלמים. ואסיק׳ הדר אמר רבא אחד זה ואחד זה מצות לאו ליהנות ניתנו.

בית היו היים אל בית היים למינה להיים לא היצר היים להיים להי אפי הכי בתר דקנה עירוב ואיתעבידנא לה מצוה ניחא ליה דתינטר האי ככר בקבר, ואי מצטריך לה אכיל לה, דאשתכח דקא מיתהני מן הקבר בתר דאיתעביד לה מצות עירוב, הילכך אסרי. מערבין בדמאי דהינטר האי ככר בקבר, ואי מצטריך לה אכיל לה, דאשתכח דקא מיתהני מן הקבר בתר הצור על השבות, וכ"ש ראוי הוא ליכנס בשידה תיבה ומגדל ולעשות לו חור פחות מטפח ולתחוב [בכוש] ובקיסם ולאכול.

 ל) [בס"ה: אחודיה], כ) ר"ה
כח, ג) לקמן פב, ד) [לקמן
עח:], ה) ס"א ובתרומה,
נולכות מו. שבת קס: פסחים לה: סוכה לה:, ז) דמאי פ"ג מ״א לעיל ח:, ה) [לעיל כו.], ע) בס״א: אחודיה, י) פ״ל אחודיה, כ) [במדבר כ], ל) [דברים כא], מ) [כדאימא סוטה מד.], נ) [ל"ל ורשב"ס],

גליון הש"ם

גמ' מכלל דר"י סבר מותר מצות לאו ליהנות. עיי׳ מצות לאו ליהנות. עיי׳ לקמן דף עס ע״ב מוס׳ ד״ה משירה: תום' ד"ה ומ"ם זרוָק וכו' ורשב"א זריים וכו' ורשב"א מפרש דלתות. עי׳ טורי אבן חגינה דף כה ע"ל ד"ה הל מני רבי היל: ד"ה היכי אזיל וכו' דלא הויא אלא הרחקה. ע" ב"ב דף קא ע"א תוס' ד"ה ותו:

מוסף רש"י

מצות לאו ליהנות ניתנו. אלא לעול על לואריהם ניתנו ור״ה כח.) שהמלות שנתנו לישראל לא ליהנות ניתנו להם, לא לשם הנאה ניתנו להם, אלא גזירת מלד היא עליהם התירו חכמים לגאת חוץ לתחום ע"י עירוב אלא לדבר מלוה (לקמן פב.). לא ניחא ליה דמינטרא. לא איכפת ליה דמינטרא. מיתהני עירוב לחודיה וההיא לאו הנאה היא, דאין מערבין בתחומין אלא לדבר מצוה ומצות לאו ליהנות ניתנו (לקמן עח:). מאכילין את העניים דמאי. דרוב עמי הארץ מעשרים הם וחומרא יאורן מעשרים שם ומומנה לרבנן בעלמא הוא (ברכות מז. ולעיל יז:) שהעמידו בספק טבל, וגבי עניים ואכסניא לא שלריכים לחזר על פתח עמי הארץ וסמכו על שרוב עמי הארץ מעשרין (שבת קכז:).

רבינו חננאל

מערבין לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר.... אמרינן כהן טהור היכי עייל בקבר והא סווור ורכי פייק בקבו דווא קא מיטמא. ופרקינן עייל בשידה תיבה ומגדל כר׳ יוסי בריה. ואקשינן תרומה זו כיון שנתנה על הקבר ניטמאת. ופרקינן ככר זו של תרומה במי פירות נילושה ומי פירות אין מכשירין. וכיון שלא הוכשרה לאו בת איטמויי היא. תוב אמרינן איטמויי היא. תוב אמרינן היכי מעייל לה בשידה תיבה ומגדל, אי דמפיק ידיה ושקיל לה מן הקבר הא איטמי. ושנינן דמייתי לה בפשוטי כלי עץ דלא מקבלי טומאה. והא מאהיל זה כלי עץ הפשוט צידו אחד עליו וצידו אחד על הקבר. ותנן כל המטלטלין המאהילין על . הקבר מביאין טומאה האדם הנושאין בעובי המרדע, והוא טפח. ושנינן דמייתי לה להאי ככר דמייתי לה להאי ככר אחודיה דהאי כלי עץ הפשוט דלית ביה עובי המרדע. אי הכי הא לית ליה אורחא לטמאה אמאי אסרי רבנן. ואמרינן רבנן סברי אסור [לקנות] בית שביתה באיסורי הנאה, שנמצא נהנה מהם. ואקשינז וכי ר' יהוד'